

Souhrnná teritoriální informace:

Pákistán

Velvyslanectví ČR v Pákistánu 31. 5. 2021 13:54

Pákistán je rozvíjející se tržní ekonomika na indickém subkontinentu, kde vznikl jako samostatný muslimský stát rozdělením Britské Indie v roce 1947. Jde o demokratický systém s dvoukomorovým parlamentem a silným politickým vlivem armády. Hlavou státu je prezident Árif Alví a předsedou vlády Imrán Chán, bývalý profesionální hráč kriketu, jehož politická strana Pakistan Tehreek-e-Insaf (PTI) vyhrála ve volbách v roce 2018. Pákistán je bohatý na nerosty a suroviny a jeho ekonomika značně závisí na dovozu různých produktů, včetně zdrojů energie. Hospodářský růst a potenciál byl doposud významně omezen od počátku 21. století kvůli nestabilní bezpečnostní situaci při hranicích s Indií a Afghánistánem. Role armády v zemi významně přesahuje oblast obrany do hospodářství a politiky. Aktuálně se vláda zaměřuje na rozvoj domácího průmyslu a lákání zahraničních investorů. Podporuje infrastrukturní a stavební projekty, diverzifikaci v produkci energie přes hydroelektrárny a více obnovitelných zdrojů a také digitalizaci průmyslu. Ekonomika země se opírá také o obrovské množství remitencí, které domů zasílá velká diaspora pákistánských pracovníků v zahraničí. Vývoz země převážně tvoří textilie, neupravené tkaniny, bavlna, ale také chirurgické předměty. Poslední dobou také významně roste i vývoz sportovních potřeb. Mezi hlavní položky českého vývozu patří železo, ocel, reaktory, kotle a další mechanické přístroje a dále dlouhodobě např. dřevo. Staronové příležitosti pro Pákistán tvoří megaprojekt China-Pakistan Economic Corridor (CPEC), který odstartoval s infrastrukturními projekty v roce 2016; spadají mezi ně hlavně dálnice na evropské úrovni, přístav Gwadar na jihozápadě země, a hydroelektrárny na severu. V rámci CPEC je také dbáno na otevření speciálních ekonomických zón, které zahraniční investoři mohou využít s výhodami při vstupu na pákistánský trh. V nadcházejícím finančním roce 2021-22 (od července 2021) lze očekávat příznivý růst HDP, který však bude omezen snahou vlády o fiskální konsolidaci. Nicméně Pákistánu pomůže odpuštění dluhů skupiny G20 a pokračování programu MMF, přerušeno kvůli pandemii do března 2021.

Základní údaje	
Hlavní město	Islámábád
Počet obyvatel	220,90 mil.
Jazyk	Oficiální jazyk urdština, angličtina široce rozšířená, paňdžábština (45%), paštunština, sindhština
Náboženství	islám (96,3%), hinduismus (1,9%), křesťanství (1,6%)
Státní zřízení	federativní parlamentní republika
Hlava státu	Árif Alví
Hlava vlády	Imrán Chán
Název měny	Pákistánská rupie (PKR)
Cestování	
Časový posun	+4 hod (v létě +3 hod)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	PhDr. Tomáš Smetánka
Ekonomický úsek	Václav Jílek, M. A.
Konzulární úsek	MUDr. Antonín Hradilek
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	271,6
Hospodářský růst (%)	1,7
Inflace (%)	7,3
Nezaměstnanost (%)	11,0

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název státu:

- Pákistánská islámská republika
- Islámí džumhúrja Pákistán (urdsky)
- Islamic Republic of Pakistan (anglicky)

Systém vládnutí

Pákistán je federativní parlamentární republika, která získala nezávislost v roce 1947 jako stát muslimů indického subkontinentu. Pákistán je podle ústavy islámská republika s islámem jako státním náboženstvím. Premiér Imrán Chán jako představitel výkonné moci vede vládní politickou stranu PTI. I přes demokratický a islámský systém má armáda silný vliv na politické dění. Historicky se v zemi střídaly vojenské a civilní vlády. Jednou z nejvlivnějších osob je velitel armády generál Bádžva, ačkoliv se aktivně nezapojuje do politického života země. Země se skládá ze čtyř provincií a jednoho federálního území: Balúčistán, Paňdžáb, Sindh, Chajbar Pachtúnchvá a federálně spravovaného území hlavního města Islámábádu. Pákistán také spravuje dvě autonomní oblasti, Ázád Džammú a Kašmír a Gilgit-Baltistán, součásti historického Kašmíru, jehož území je předmětem sporu s Indií. Volby do dolní komory parlamentu se konají každých pět let a existuje celkem 342 mandátů. 272 členů je napřímo zvoleno prostou většinou a zbylých 70 míst je vyhrazeno pro ženy a nemuslimy, v poměru 60:10. Senátní volby se konají jednou za tři roky a volí se polovina z celkového počtu 100 senátorů. Příští všeobecné volby se budou konat v roce 2023. V zemi je na federální a provinční úrovni aktivní zhruba 21 větších politických stran, mezi něž patří vládní strana PTI, Pákistánská muslimská liga (PML-N) nebo Pákistánská lidová strana (PPP). Provinční vlády rovněž mají pětiletý mandát. Prezident republiky je taktéž volen každých pět let.

Politické tendence

Politická společenství se v Pákistánu mění často. V září roku 2020 se hlavní opoziční strany spojily do Pákistánského demokratického hnutí (PDM), které se staví proti úloze armády při vedení země a proti hlavní vládní straně PTI premiéra Chána. Demonstrace opozičních uskupení jsou časté a někdy násilné. Po násilných protestech, motivovaných radikálními náboženskými požadavky, byla zakázána islámská politická strana Tehreek-e-Labbaik Pakistan (TLP). Existují separatistické tendence v Balúčistánu. Nadále se dá očekávat podpora vládní koalice PTI ze strany armády, z toho vyplývající pokračování vlivu armády na vnitřní politický vývoj a relativní stabilita do dalších voleb.

Odhadovaný výhled

Jedním z hlavních cílů vlády bude zamezit další prohlubování státního dluhu. Nejistý výhled vývoje v Afghánistánu po stažení amerických jednotek vyvolává nejistotu i v Pákistánu. Případná nestabilita nebo konflikt za západní hranicí země by vyvolala příchod uprchlíků a zhoršení bezpečnostní situace.

1.2 Zahraniční politika země

Pákistán se nachází v oblasti spojující Blízký východ, střední Asii s asijsko-pacifický region, obklopen ekonomickými giganty v podobě Číny a Indie. Pákistánská zahraniční politika se dlouhodobě orientuje na spolupráci s Čínou, arabskými partnery z oblasti Perského zálivu a dalšími muslimskými zeměmi. Mezi hlavními tématy zahraniční politiky je vyřešení otázky Kašmíru ve sporu s Indií a bezpečnost a stabilita Afghánistánu. Pákistán vystupuje jako mediátor regionálních konfliktů, ať už spíše symbolicky (mezi Saúdskou Arábií a Íránem), nebo efektivněji (ve zprostředkování rozhovorů o Afghánistánu). Dlouhodobě napjaté vztahy s Indií zaznamenaly zlepšení, když se obě země dohodly na přeshraničním příměří v únoru 2021. V březnu pak bylo po dvouleté přestávce obnoveno každoroční jednání pracovní komise ke sdílení říčních vod. Avšak napětí ohledně Kašmíru mohou pozitivní kroky kdykoli zvrátit. Čína je hlavním ekonomickým a strategickým partnerem

Pákistánu. Od svého „železného bratra“ země získala finanční i materiální pomoc, včetně dodávek čínských vakcín proti Covid-19. Zhoršení vztahů mezi Čínou a Indií akceleruje čínsko-pákistánskou spolupráci, obzvláště co se týče investic na severu Pákistánu, v oblasti Gilgit-Baltistán, která byla součástí historického Kašmíru. Nebýt dlouhodobě napjatého vztahu s Indií a nestabilní situace v Afghánistánu, byla by strategická pozice Pákistánu výhodná z pohledu logistiky a obchodu. Země je významnou součástí čínské iniciativy Nové hedvábné stezky, v jejímž rámci se realizuje šedesátimiliardový projekt China Pakistan Economic Corridor (CPEC). Mezi přátelské země Pákistánu patří i Turecko a Saúdská Arábie, společně s dalšími zeměmi Perského zálivu. Zejména vztahy s Tureckem jsou silnější než kdykoli předtím, se společnou snahou mít větší vliv v islámském světě. Turecko pomáhá Pákistánu na mezinárodních fórech i vůči tlaku mezinárodního společenství, aby působil efektivněji v boji proti terorismu. Pákistán pomohl zprostředkovat dohodu mezi vládou USA a Tálibánem o odchodu amerických jednotek z Afghánistánu. EU je vnímána pozitivně zejména díky faktu, že pákistánský vývoz a tudíž i celková ekonomika těží ze systému všeobecných celních preferencí (GSP+) od roku 2014, který znamená nulové clo u dvou třetin všech kategorií produktů. Součástí podmínek GSP+ je závazek Pákistánu ratifikovat a provádět 27 základních mezinárodních úmluv o lidských a pracovních právech, ochraňovat životního prostředí a řádně spravovat věci veřejných. Usnesení Evropského parlamentu z května 2021 naznačilo možnost revize GSP+ pro Pákistán kvůli neplnění podmínek v oblasti lidských práv; vláda si uvědomila, že výhody GSP+ nejsou provždy zaručeny.

1.3 Obyvatelstvo

Počet obyvatel ke dni 21. 5. 2021 činil 224,7 mil. Hustota obyvatel odpovídá zhruba na 290 obyv. na 1 km². Počet obyvatel setrvale stoupá; ročně se zvyšuje cca o 2 %. Počet ekonomicky činných obyvatel je 72,3 mil., tj. 32,2 % z celkového počtu obyvatel. Pákistánské obyvatelstvo vyznává především islám sunitského směru (80-85 %) a islám šiitského směru (10-15 %). V Pákistánu rovněž žijí křesťanské a hinduistické komunity.

Očekávaná délka života při narození je u žen 71 let a u mužů 67 let. Ve srovnání se zdravou nadějí dožití při narození, která byla v roce 2003 u mužů 54 let a u žen 52 let, se situace výrazně zlepšila. Výdaje na zdraví činily 3,2 % HDP. Úmrtnost pod 5 byla na 55 na 1 000 živě narozených. V letech 1990–2003 si Pákistán udržel svůj historický náskok jako nejvíce urbanizovaný národ v jižní Asii, přičemž obyvatelé měst tvoří 37 % jeho populace. Většina populace jižního Pákistánu žije podél řeky Indus. Podle velikosti populace je Karáčí největším městem Pákistánu. V severní polovině žije většina obyvatel v oblouku tvořeném městy Láhaur, Faisalabád, Rávalpindí, hl. m. Islámábád, Gudžránvala, Sialkot, Gudžrát, Džélum, Sargódha a Šeikhpúra.

Pákistánská společnost je rozdělena do jednotlivých tříd. Horní skupinu, asi 7 % obyvatelstva, tvoří politici, vlastníci půdy většího rozsahu, vysocí obchodníci, lékaři specialisté a také např. průmyslníci, zároveň i veteráni z vojenských řad. Většina lidí patřících do této skupiny je vysokoškolsky vzdělaných, ti mladší studovali v zahraničí, velmi často ve Velké Británii, USA, Austrálii či Kanadě. Střední skupina je tvořena úředníky, ostatními doktory, obchodníky, menšími podnikateli a učiteli. Do nejnižší skupiny patří obyvatelé žijící na venkově a v chudých oblastech, většina z nich neumí číst a psát, negramotných je v zemi okolo 60 % obyvatelstva.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

V prvním pololetí aktuálního finančního roku (červenec–prosinec 2020) se pákistánská ekonomika zotavovala z dopadů první globální vlny pandemie. V důsledku pandemických restrikcí byl růst negativní 1,5 % a předpoklad růstu pro následující dva roky se pohybuje mezi 1,3 až 2,0 %. Nominálně HDP dosáhl 313 mld. USD a v hodnotě HDP na osobu pákistánská ekonomika dosáhla 5 839 USD na obyvatele (dle parity kupní síly). Celkový veřejný dluh za finanční rok 20/21 představuje 93,9 % HDP a předpokládá se, že dosáhne hranice 94 % během následujících dvou let. Ačkoliv byl Pákistán na dobré cestě k fiskální konsolidaci, fiskální deficit se od počátku pandemie zvýšil téměř o 15 % oproti minulému období, na cca. 7,4 mld. USD. Je pravděpodobné, že rozpočtový deficit pro příští období 2021/2022 dosáhne 6,3 % celkového HDP. Pákistánu sice byla od států G20 poskytnuta úleva od dluhů, ovšem v případě, že tyto úlevy na konci roku 2021 vyprší, bude se muset vláda zaměřit na snižování rozpočtového deficitu. Vyšší deficit znamená větší riziko státní dluhové krize, která v roce 2018 zemi téměř zbankrotovala. Stejně jako v minulosti bude Pákistán nadále podporován multilaterálními a bilaterálními věřiteli. Inflace je stabilně odhadována v průměru na 9 %.

Pákistán je silně závislý na dovozu, čímž je náchylný ke globálním změnám. V posledním roce zaznamenalo velké ztráty zemědělství i textilní průmysl, který činí více než 60 % exportu Pákistánu. Země se potýká s výkyvy inflace a chronickým obchodním deficitem, nicméně během pandemického roku získala bezprecedentní rekordní počet remitencí (především od pákistánské diasporu na Blízkém východě, UK a USA) - za pouhých 10 měsíců tohoto finančního roku téměř 30 miliard USD, což značně předčí cca 26 miliard získaných za celý minulý finanční rok. Země těží hodně výhod ze systému GSP+, o ty může ale v nejbližší době přijít kvůli pokračujícím problémům v oblasti dodržování lidských práv. V případě ztráty výhod GSP+ není místní ekonomika schopna exportní toky úspěšně diverzifikovat.

Největším zaměstnavatelem v zemi je zemědělský sektor se 42 % obyvatel, který přispívá 19 % do HDP země. Tento poměr se každoročně snižuje, zatímco se zvyšuje příspěvek průmyslu (20 %) a služeb (62 %) do HDP. Pákistán vyváží produkty s nízkou přidanou hodnotou a nutně dováží spotřební zboží, těžké stroje a technologie. Hlavními vývozními artikly jsou oděvy, textilie, bavlna, obuv, chirurgické nástroje, sportovní náčiní, rýže, cukr, a ovoce. V dovozu převládají např. mechanické, elektrické a optické přístroje, stroje, železo, ocel, stavební materiály, chemické výrobky, a plasty.

Tabulka z MOP + navíc platební bilance, zadluženost/HDP.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	5,8	1,0	-2,8	1,7	2,3
HDP/obyv. (USD/PPP)	4 854,9	4 898,0	4 760,0	4 820,0	4 930,0
Inflace (%)	5,3	9,4	9,5	7,3	6,5
Nezaměstnanost (%)	5,8	9,9	12,4	11,0	9,8
Export zboží (mld. USD)	24,8	24,8	21,9	25,2	26,1
Import zboží (mld. USD)	56,8	46,5	43,5	48,5	50,9
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-31,9	-21,7	-21,6	-22,6	-23,8
Průmyslová produkce (% změna)	1,3	-2,8	-6,2	5,0	4,3
Populace (mil.)	212,2	216,6	220,9	225,2	229,5
Konkurenceschopnost	107/140	110/141	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	7/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Fiskální rok v Pákistánu trvá od 1. 7. běžného roku do 30. 6. budoucího roku. Nový rozpočtový plán na fiskální rok 2021 bude zveřejněn 11. června 2021. Vládní rozpočet za poslední finanční rok činil 7,1 biliónu PKR (45 mld. USD). 1,3 biliónu PKR (8 mld. USD) bylo vydáno na obranu země (o 12 % více než minulý rozpočet). 83 mld. PKR vyšlo na školství (520 mil. USD), což je navýšení o necelých 8 % oproti minulému rozpočtu. 70 mld. PKR bylo vydáno do boje proti pandemii (440 mil. USD), a dalších 500 mil. USD na vývoj speciálních ekonomických zón. Fiskální deficit se během posledních dvou let točil kolem 9 % HDP, a očekává se, že zůstane v tomto fiskálním roce kolem 8 %.

Významným úspěchem pákistánské ekonomiky snad můžeme přičíst omezení schodku běžného účtu platební bilance, který se snížil z 4,8 % HDP během fiskálního období 2018/19 na pětileté minimum 1,1 % ve FY2020, protože objem dovozu si zmenšil a země zažila rekordní měsíční přílivy remitencí během pandemie. Avšak v květnu 2021 centrální banka revidovala číslo schodku běžného účtu z 1,1 % na 1,7 % HDP.

Pákistán má vysoký podíl veřejného dluhu, který má tendenci růst. Země je dlouhodobě závislá na dovozech ze zahraničí, jelikož není schopná pokrýt poptávku obyvatelstva z vlastní výroby. Aby Pákistán mohl nevyrovnanou bilanci běžného účtu financovat, je závislý na remitencích pákistánské diaspor v zahraničí. Tyto remitence pokrývají pákistánskou spotřebu, kterou není schopen zajistit stát vlastními silami. Země je zadlužená jak u svých partnerů (Čína, země Perského zálivu), tak také u mezinárodních organizací (MMF, Světová banka, Asijská rozvojová banka). Výdaje na údržbu veřejného dluhu představují výraznou část pákistánské rozpočtu (41 % všech výdajů za poslední rozpočtový rok).

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-6,9
Veřejný dluh (% HDP)	71,5
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-3,4
Daně	
PO	N/A
FO	N/A
DPH	N/A

Mezinárodní rating

Fitch rating: B-

Moody's rating: B3

Standard & Poor's rating: B-

2.3 Bankovní systém

V Pákistánu je bankovní systém ve většině privatizovaný, skládající se z komerčních, zahraničních, islámských bank, rozvojových finančních institucí a mikro-finančních ústavů. Neúplný přehled finančních institucí lze najít zde: <https://www.sbp.org.pk/ecib/members.htm>. Ze zahraničních bank jsou nejvýznamnější Standard Chartered Bank, Deutsche Bank A.G. (pouze pro korporátní klientelu), Citibank N.A. (pouze pro korporátní klientelu). Nicméně nejrozsáhlejší je v Pákistánu skupina takzvaná „Big Five“, mezi níž patří Allied Bank, Habib Bank, MCB Bank, National Bank a United Bank.

Zejména se poslední dobou nejrychleji rozvíjí islámské bankovníctví, které je více podpořeno Státní bankou Pákistánu (SBP – centrální banka). Do roku 2025 se má islámské bankovníctví podílet na jedné třetině celkového bankovníctví, což znamená značný růst oproti prosinci 2020, kdy měly islámské banky podíl mezi 17-18 %. Islámské bankovníctví v Pákistánu pracuje bez fixních úrokových sazeb pro vkladatele; to samé se vztahuje na půjčky. Jakákoli půjčka poskytnutá islámskými bankami musí být bezúročná.

Od doby, kdy byl Pákistán zařazen do „šedého“ seznamu zemí Finančním akčním výborem, s cílem zlepšit regulace proti praní peněz či v boji proti terorismu, se SBP ujala přísnějších regulací od zavedení účtů v komerčních bankách až po kontrolách transakcí. Proto je na centrální banku vládou vyvíjen velký tlak, aby zajistila stabilitu systému. Centrální banka je proto velice přísná při provádění kontrol a je prakticky normou, že komerční banky se nachází pod její nucenou správou.

V roce 2020 došlo k uvolnění měnové politiky k 7 %. Kvůli zvýšené inflaci zřejmě nedojde ke značným změnám po dobu roku 2021. Je očekáváno, že centrální banka dále sníží úrokové sazby pro podporu ekonomiky. Dovoz zboží do Pákistánu obecně vyžaduje povinný akreditiv. Platbu příjemci lze provést buď v zemi původu příjemce, nebo v zemi odkud je zboží dovozeno. Ostatní platební podmínky podléhají schválení SBP.

2.4 Daňový systém

Pákistánský daňový systém tvoří daně přímé (daň z příjmu), a nepřímé (clo, centrální spotřební daň, daň z obrátu, kolkovné a daň z nemovitosti, která se vztahuje ke komerčním transakcím). V Pákistánu jsou daně považovány za federální odvody. Federální vláda reguluje všechny přímé daně a nepřímé daně jako clo, centrální spotřební daň a daň z obrátu. Provinční vlády však také vybírají daně - příjmy z půdy, daň ze zemědělského příjmu, daň z nemovitosti a další místní daně včetně místní daně z obrátu. Jeho legislativní podoba je publikována na stránkách Federal Board of Revenue (FBR – federální finanční úřad). Jedná se o dva federální zákony.

Sazby:

- Daň z příjmu fyzických osob (PIT): základní sazba 35 %
- Daň z příjmu právnických osob (CIT): základní sazba 29 % (až 600 000 PKR 0 %, z částky nad 75 mil. PKR 35 %)
- Daň z přidané hodnoty: 17 %

Přímé daně:

bankovní společnosti 35 %

veřejné společnosti 29 %

soukromé společnosti 29 %

malé společnosti 22 %

Nepřímé daně:

Srážkové daně (withholding tax - v praxi plošně uplatňován vůči zahraničním obchodním společnostem působícím v Pákistánu)

- z hrubé tantiémy (royalty) 15 %
- z dividend 15 %
- z úroků 10 %

Daň z prodeje

- dodávky a dovoz zboží 17 %
- služby 13–16 % (dle provincie)

Komerční dovoz zboží +3 % (nad rámec standardního DPH)

Cla se vybírají při dovozu v různých sazbách klasifikovaných podle předpisu harmonizovaného systému (HS). Federální spotřební daň (FED) podléhá určitému zboží, jeho dovozu nebo poskytování služeb. Daň z obrátu ze služeb, která je podle ústavy náhradou FED, musí provincie vybírat na základě jejich jurisdikce. ČR má s Pákistánem uzavřenou dohodu o zamezení dvojímu zdanění.

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

EU je druhým nejdůležitějším obchodním partnerem Pákistánu, který v roce 2020 představuje 14,3 % celkového obchodu. Evropský jednotný trh je konečnou destinací 28 % celkového vývozu Pákistánu, kam směřují hlavně textilní produkty (82 % vývozu do EU). Vysoký růst pákistánského vývozu od roku 2014 je z důsledku bezcelních příležitostí, které nabízí všeobecný systém preferencí EU (GSP+). Evropské výrobky jsou v Pákistánu považovány za standard kvality, firmy i jednotlivci v ně mají důvěru a očekávají od nich vysokou kvalitu a spolehlivost.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	4 819,8	4 783,1	3 816,2	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	5 529,7	6 082,4	5 537,3	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	710,0	1 299,2	1 721,1	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Obchodní vztahy přímo s ČR jsou výrazně na jiné úrovni. Do ČR vyváží Pákistán ještě větší podíl textilních produktů než do EU, a saldo se rok co rok klání v prospěch Pákistánu, díky GSP+. Český export do Pákistánu se mezi roky 2011 a 2021 zvýšil o třetinu z 27 mil. EUR na více než 37 mil. EUR. Reaktory, kotle, mechanické přístroje jsou stabilními vývozními položkami. Zatímco klesl vývoz papíru, tak se zvýšil export dřeva. Železo a ocel byly nejvýznamnějšími položkami v pandemickém roce 2020.

Obchodní výměna s ČR (mil. CZK)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	1,1	1,5	0,9	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	4,2	5,0	5,1	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	3,1	3,4	4,2	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

EU a Pákistán jsou důležitými politickými partnery. Delegace Evropské unie v Pákistánu zastupuje EU v celé řadě otázek, včetně rozvojové spolupráce, obchodu, humanitární pomoci, bezpečnosti a boje proti terorismu, energetiky, životního prostředí, zdraví, dopravy, migrace a změny klimatu. Bilaterální vztah je tvořen na základě EU-Pakistan Strategic Engagement Plan z roku 2019.

GSP+ od Evropské unie umožňuje Pákistánu prodávat většinu své produkce na evropském trhu bez cel, nebo s minimálním celním zatížením. Toto opatření je především zaměřeno na podporu rozvoje této země. V souvislosti porušování lidských práv se současně spekuluje o dočasném pozastavení výhod GSP+. Součástí vztahů mezi Pákistánem a EU je MIP (viz. další kapitola o rozvojové spolupráci).

Smlouvy s ČR

V hospodářsko-obchodní oblasti jsou nejvýznamnějšími uzavřenými dohodami dohoda o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu (Praha, 2. 5. 2014), dále probíhá projednávání o vzájemné ochraně a podpoře investic, v souvislosti s návazností na evropskou legislativu.

Návrh dohody o hospodářské spolupráci byl na expertní úrovni oboustranně odsouhlasen jak ČR, tak Pákistánem, a v roce 2021 by mělo dojít k podpisu dohody, která se stane významným nástrojem podpory vzájemných hospodářských a obchodních vztahů mezi oběma zeměmi. Návrh počítá s vytvořením smíšeného hospodářského výboru (Joint Commission), kterému bude předsedat zástupce českého Ministerstva průmyslu a obchodu, a zástupce pákistánského ministerstva pro ekonomické záležitosti. Výbor bude v pravidelných intervalech zasedat střídavě v Pákistánu a v ČR.

3.3 Rozvojová spolupráce

Základním nástrojem rozvojové spolupráce v Pákistánu je „EU-Pakistan Multi-annual Indicative Programme (MIP) 2014-2020“. Během období 2014-2020 bylo alokováno celkem 648 mil. EUR rozvojové pomoci Pákistánu ve třech rozvojových sektorech – 340 mil. EUR na rozvoj venkova (rural development), 210 mil. EUR na rozvoj školství a 98 mil. EUR na podporu good governance, lidských práv a vymáhání práva. Zmíněné rozvojové sektory MIP 2014-20 v zásadě odpovídají sektorovým prioritám ZRS ČR – zemědělství, sociální rozvoj, podpora demokracie, lidských práv a společenské transformace. Tyto priority jsou v souladu s cíli OSN v oblasti udržitelného rozvoje (SDG) a konkrétněji na klíčová odvětví rozvojové spolupráce EU v souladu s Agendou 2030, jakož i evropským konsensem a pákistánskou Vision 2025.

Od r. 2013 se ČR v Pákistánu nadále angažuje již pouze prostřednictvím tzv. malých lokálních projektů (MLP) zahraniční rozvojové spolupráce. Česká republika také poskytuje pomoc v rámci humanitární pomoci (Czech Hospital Arandu) a transformačních projektů zaměřených na lidská práva. Zastupitelský úřad ČR v Islámábádu doporučuje českým firmám, aby se zapojily do každoročních malých lokálních projektů ve spolupráci s místním realizátorem.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

► Stavební průmysl

Stavebnictví se podílí 2,5 % na tvorbě HDP, zaměstnává 8 % pracovních sil. Stavební činnost vzrostla o 8,1 % během finančního roku 2019-2020. Společnost Fitch Solutions předpokládá, že do roku 2028 se stavební průmysl v Pákistánu vyšplhá k hodnotě až kolem 17 miliard USD. Aktuálně se hodnota pohybuje kolem jedné třetiny. Na počátku pandemie vláda oznámila balíček opatření k oživení stavebnictví, který uvolňuje regulace, a navíc poskytuje daňové a další výhody, které činí nižší úrokové sazby z úvěrů (z 5 % na 3 %). V zemi chybí 11–12 milionů bytových jednotek, z toho asi třetina ve městech. Vedle masivní výstavby levných bytů ve městech i na venkově má podpora stavebnictví pomoci i oživení výstavby obchodních center a kancelářských budov. V projektech levného bydlení, zejména na venkově, se uplatní jednoduché typizované domy. Pro veškerou výstavbu jsou potřebná úsporná energetická řešení s využitím solární energie. Oživení stavebních aktivit přinese poptávku po stavebních materiálech všeho druhu (cement, ocelové tyče a plechy, pruty, cihly, bloky, dlaždice, skleněné tabule, potrubní armatury, barvy a laky atd.), z nichž je pouze část a základní sortiment pokryt domácí výrobou. Trvalá je poptávka po dřevu a cementu.

► Energetický průmysl

Přes citelné zlepšení v zásobování elektřinou v posledních letech zůstává rozšíření její výroby jednou z priorit hospodářské politiky; cílem je uspokojit rostoucí poptávku a odstranit chronické výpadky. Přes 60 % energetických potřeb Pákistánu pokrývá ropa a plyn, z toho jen 18 % z domácích zdrojů, výdaje za dovoz energetických surovin stále více zatěžují státní rozpočet; dovoz ropy za poslední rok představuje asi pětinu hodnoty celkového importu. Instalovaná kapacita elektráren výrazně vzrostla, ze zhruba 23 GW v roce 2014 na téměř 40 GW v roce 2020. Pákistánu nicméně nadále chybí několik GW kapacity zejména mimo letní období, kdy je výroba z vodních elektráren nižší a spotřeba vysoká. Cílem vlády je dosáhnout 45 GW k zajištění nepřerušované dodávky za přijatelnou cenu a zajištění přístupu k elektřině pro 90 % obyvatel oproti současným 67 %. Poptávka bude poháněna převážně elektrifikací oblastí, které v současnosti nejsou pokryté elektrickou sítí. Současně existuje problém při distribuci a přenosu elektrické energie, přičemž dochází ke ztrátám ve výši 20 % z důvodu zastaralé a špatně udržované infrastruktury. Pro české výrobce existuje možnost uplatnit se při projekci a dodávkách malých vodních elektráren, elektráren využívajících biomasu, případně se podílet i na projektech alternativních a obnovitelných zdrojů. Může se počítat s dodávkami kotlů na biomasu či výkonových a distribučních transformátorů. Vedle těchto menších, ale široce replikovatelných dodávek připadají v úvahu dodávky pro

projektované nebo budované velké hydroelektrárny (Diamer Bhasha, Dasu) a koneckonců i tepelné elektrárny, jež počítají s využitím domácích zdrojů uhlí. Reforma energetického sektoru, která by měla přinést lepší výběr poplatků, bude vyžadovat instalaci a údržbu velkého počtu měřicích zařízení.

► Chemický průmysl

Chemický sektor přispívá přibližně 3 % na vývozu a jeho podíl na celkovém dovozu je 16 %. Výroba hnojiv a zejména močoviny představuje významný sektor pákistánského průmyslu s podílem 4,5 % na celkovém průmyslu Pákistánu. V minulosti bylo v Pákistánu postaveno devět výrobních závodů s celkovou kapacitou 8,9 tis. tun ročně. Chemický průmysl je nedostatečně rozvinutý a nedokáže uspokojit současné a budoucí potřeby ekonomiky. Závody vyrábějí jen na 65 % instalované kapacity z důvodů nedostatku plynu. Avšak chemický průmysl má v Pákistánu obrovskou budoucnost; poptávka roste po různých chemických látkách. Největší exportní potenciál v tomto segmentu mají základní suroviny nezbytné pro výrobu hnojiv, louhy, silice a polymery. Velký potenciál mají chemické barvy a barviva, následně používaná v textilním průmyslu, nejdůležitějším sektoru pákistánské ekonomiky. Dále je nedostatek nitroderivátů a karboxy imidových sloučenin. Velmi perspektivní exportní komoditou je buničina na výrobu celulózy, jelikož Pákistán nemá dostatek dřeva. Taktéž produkty pro výrobu plastů, výrobky organické chemie a oblast léčiv a farmaceutického průmyslu jsou Pákistánem poptávané. Celkově lze potenciál měřit podle značného dovozu chemikálií z ČR za rok 2020, a to jak z hlediska objemu (cca 500 metrických tun), tak hodnoty (necelých 1 mil. USD). Na Zastupitelský úřad ČR v Islámábádu se již obrátily pákistánské firmy působícím v chemickém průmyslu s poptávkou po českých dodavatelích.

► ICT

Sektor informačních technologií byl pákistánskou vládou identifikován jako jeden z prioritních sektorů na nadcházející období. ICT přispívá kolem 1 % HDP Pákistánu a dosahuje hodnoty 3,5 mld. USD. Za poslední tři roky se export počítačového softwaru zvýšil o 70 % a vláda počítá se zvýšením vývozu v ICT sektoru ze současných přibližně 1 mld. USD na 10 mld. USD do roku 2023. V období červenec-prosinec 2020-21 se export zvýšil o 40 % oproti uplynulému srovnatelnému období 2019-2020. V souladu s digitální vizí země má ICT sektor v roce 2025 dosáhnout hodnoty 20 mld. USD. V rozvinutých zemích hrají vlády klíčovou roli v rozvoji ICT. Pákistánská vláda zavedla několik pobídek, aby přilákala zahraniční investory. Patří mezi ně: 100% vlastnictví kapitálu; 100% repatriace zisků; daňové úlevy pro fondy rizikového kapitálu do června 2024; zrychlené odpisy (30%) na počítačové vybavení a dostupnost spolehlivého a vysokorychlostního připojení k internetu. Státní banka Pákistánu (SBP) povolila místním bankám otevírat internetové obchodní účty. Mezi nejperspektivnější obory v ICT pro české firmy lze zařadit: e-commerce, IT parky, inkubátory, vývoj softwaru a videoher, datová, tréninková a konzultační centra nebo vývojovou spolupráci ve specializovaných univerzitních oborech a v dalších odvětvích, např. ve strojírenství, těžbě, zemědělství, oblasti umělé inteligence a nanotechnologií.

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Následující odstavce nabízejí základní orientaci v neformálních pravidlech a zvyklostech, které se vztahují k vedení obchodního jednání v Pákistánu. Při obchodování s pákistánským protějškem je dobré znát několik pravidel, kterými se Pákistánci řídí, aby se předešlo nedorozuměním či neúspěšnému ukončení spolupráce. Ta probíhá ve zcela přátelském duchu i přesto, že jsou dodržovány jisté formality. Znalost zvyků, norem a taktik pákistánských obchodníků napomůže k efektivnější a úspěšné vzájemné spolupráci. Avšak klíčem k úspěchu v teritoriu je nepochybně nalezení kvalitního a důvěryhodného partnera, který bude hrát hlavní roli při překonávání mnohých komplikací daných značnou kulturní, mentální a jazykovou odlišností místního prostředí.

4.2 Oslovení

Kontaktování firem či úřadů v Pákistánu přes e-mail, či telefonicky, bez předchozí osobní známosti, funguje jen sporadicky. Pro prvotní kontakt je ideální se do teritoria vydat osobně – např. v rámci návštěvy veletrhu, výstavy, či konference. Samozřejmě funguje osobní doporučení, např. prostřednictvím již etablovaných firem, obchodníků či prostředníků. Pomocí s navázáním prvotního kontaktu může i zastupitelský úřad, který prostřednictvím obchodně-ekonomického diplomata může předat kontakt, domluvit schůzku, atd.

V Pákistánu se obchodní jednání vedou většinou v angličtině, která nerozlišuje tykání od vykání. V urdštině je to naopak rozlišováno a nebývá vhodné tykání nabízet při prvním setkání. Je k němu možno přistoupit po nějaké době a stává se to pouze mezi místními. Je všeobecně známo, a to nejen v Pákistánu, že ve styku se zahraničními partnery je důležitá správná a přesná výslovnost jmen partnerů. Jména by se neměla přizpůsobovat naší výslovnosti nebo se nějak komolit. Nejlepším řešením je zjistit si dopředu výslovnost daného jména.

Dále je v Pákistánu nejčastějším pozdravem podání pravé ruky, avšak i před dobou covidovou i ruku na hrud' s mírným předklonem. Levá ruka se nepodává, je obecně považována za nečistou. Ruku podává starší, osoba na vyšší pozici a žena muži, a to bez ohledu na to, zda je starší nebo mladší. Při soukromé návštěvě muži ženy pozdraví a předají dar, ruku nepodávají, při obchodním jednání či jiné společenské příležitosti se ruka ženě většinou podává. Při pozdravu si Pákistánci nedávají polibek na tvář ani se poplácávají po ramenech.

4.3 Obchodní schůzka

Příprava a načasování jednání

Příprava je zcela nepostradatelnou součástí celého obchodního jednání a je na ni kladen velký důraz. Pákistánci mají ve zvyku se o své obchodní partnery postarat takovým způsobem, aby ani v nejmenším nepocítovali žádný nedostatek. Pečlivou přípravou k samotnému jednání se také snižuje procento možného neúspěchu a tím pádem se zvyšuje pravděpodobnost úspěšného zakončení celého procesu. Při přípravě je důležité znát, kolik lidí se jednání bude účastnit, připravit program obchodního jednání, zajistit občerstvení, dary a připravit si veškeré informace, které mohou napomoci ke zdárnému završení. Hostitel se o tyto aspekty postará, včetně ubytování ve vhodném hotelu, odpovídající úrovni i službami funkcí, kterou obchodní partner zastává. Zajistí také dopravu po celou dobu jeho pobytu.

Veškeré podrobnosti jednání a pobytu by mělo být zhruba měsíc před samotným jednáním potvrzeno dopisem, telefonicky, faxem nebo e-mailem. Pokud jsou si obchodní partneři natolik blízcí, WhatsApp je v Pákistánu považován za populární a vhodnou formu komunikace.

Schůzka se nejčastěji domlouvá na dopoledne nebo až po obědě, někdy dojde ke spojení pracovní schůzky s neformálním obědem. K pracovním snídaním v Pákistánu téměř nedochází. Při plánování schůzky musí být brány na zřetel také dny pracovního klidu, státní i náboženské svátky.

Pozvání na oběd či na večeři

Pákistánci jsou výbornými hostiteli a o své obchodní partnery se dobře starají. Pokud se jedná o významné hosty nebo o partnery, se kterými se znají již delší dobu a mají přátelské vztahy, je upřednostňována společná večeře před obědem, ačkoliv by nejraději preferovali obě varianty. Večeře bývá podávána mnohem později, než jsme tomu zvyklí v ČR. Pákistánci většinou večeří pozdě, okolo 22. hodiny, ale jsou ochotni se hostům ze zahraničí přizpůsobit i na dřívější dobu.

Při jídle se nejčastěji používá vidlička a lžíce. Pokud se jedná o večeři v kruhu rodinném nebo v kruhu blízkých přátel, jedí Pákistánci některá jídla přímo pravou rukou např. oblíbené „čapáti“ (placka) a s utrhnutým kouskem si nabírají omáčku. Při obchodním obědě či večeři v restauraci se dodržují běžná mezinárodní pravidla stolování. Ke stolu se usedá podle pokynů hostitele nebo podle předem připraveného zasedacího pořádku.

Vizitky

Pákistánské vizitky bývají často dvoustranné, jedna strana je psaná v angličtině a druhá v urdu. Vizitky se předávají automaticky při představování z ruky do ruky. Po převzetí by se jejímu obsahu měla věnovat chvíle pozornosti, neměla by zůstat naprosto bez povšimnutí; až následně se ukládá do kapsy nebo do peněženky. Položení vizitky na stůl by se dalo pokládat za znamení nezájmu a mohlo by být považováno za urážku. Do vizitek není doporučeno zadávat osobní mobilní číslo, ale bývá zvykem číslo ručně dopsat při nebo až po schůzce.

Dary

Při soukromé i obchodní návštěvě je vhodné přinést s sebou nějakou pozornost, dárek. Pokud se jedná o soukromou návštěvu, nejběžnějším dárkem místních jsou sladkosti a ovoce, nejčastěji mango, datle, čokolády nebo rovnou košík s různými druhy (čerstvého či sušeného) ovoce. Při obchodní návštěvě ženu neurazí kytice, muže upomínkový předmět. Takový dárek se většinou dává v poslední den pracovní návštěvy a Pákistánci cizince obdarovávají často koženým zbožím, soupravou, koberečkem, předmětem z mědi nebo mramoru. Při obdarování cizinců předmětem z České republiky je vhodné myslet na to, aby dárek odrážel naši kulturu či souvisel s oblastí, ve které firma podniká.

Oblékání

V Pákistánu se při obchodních jednáních lze setkat s oblekem a kravatou dle západních zvyklostí, rovněž ale muži často nosí tradiční volné kalhoty a delší košili dohromady nazývané „šalvár kamíz.“ Přes tradiční šalvár kamíz také mají na sobě i barevně jednoduchou tradiční vestu. V zahraniční firmě je běžný evropský styl oblékání. Ženy v žádném případě nenesí přiléhavé oblečení a mají zakryté nohy i paže. Místní ženy nosí kurtu, která má odlišný střih než šalvár u mužů, a šátek přes hlavu. Na formální schůzky ženy nosí sári, a to včetně státních návštěv nebo evropské šaty.

Průběh obchodního jednání

Pákistánská kultura patří spíše mezi kulturu monochronickou, kde je kladen důraz na dochvilnost. Obchodní partner by měl na schůzku přijít včas, zpoždění se příliš netoleruje a je přijímáno negativně. Úvodní fáze jednání je věnována představení stran, neformálnímu rozhovoru a seznámení s programem jednání. Při příchodu obchodního partnera hostitel pozdraví potřesením ruky a dojde k představení obou stran a případných dalších účastníků jednání. Reciprocita v tomto případě nehraje roli. Pokud se jedná o menší firmu účastní se sám majitel bez týmu. Ten dojedná smlouvu a o zbytek se postarají jím pověřené osoby. Pákistánci jsou tedy co se rozhodování a vyjednávání týče individualisté.

Partner je pozván do kanceláře a je mu podána voda, nabídnuto lehké občerstvení, čaj nebo kafe, jehož odmítnutí Pákistánci jak se zdá považují za neakceptovatelné. I přes přísný zákaz alkoholu v zemi bývá v naprostém soukromí nabídnut alkohol. Po představení dochází zpravidla k neformálnímu rozhovoru, hostitel se zeptá partnera na ubytování, jestli byl spokojen se službami hotelu, popř. na plány, které má partner po skončení obchodního jednání. K samotnému jednání dochází po přesunu do konferenční místnosti nebo v samotné kanceláři.

Obchodní jednání bývá zdouhavé a bývá vedeno ve smyslu přesvědčování. Po podpisu smlouvy avšak pákistánský obchodník již nemá tendenci cokoli na smlouvě měnit. Po úspěšném zakončení jednání se posílá dohoda o záměru („Letter of intent“). Ta je pro pákistánské obchodníky nejdůležitější a po jejím potvrzení nedochází kolikrát ani k podpisu klasické smlouvy. Pákistánské obchodníky kladou důraz na důvěru, která znamená více než jakákoli smlouva. V případě, že český obchodní partner přiletí do Pákistánu za účelem dohodnutí kontraktu, se samozřejmě smlouva podepisuje rovnou.

4.4 Komunikace

Strategie a taktiky vyjednávání

Pákistánci dávají přednost kooperativní strategii vyjednávání. Jsou připraveni ke kompromisu, nevyžívají převahy a síly a jsou ochotni k ústupkům, které neberou jako projev slabosti, naopak jako projev dobré vůle. Jejich hlavní taktikou vyjednávání je nasazení vysoké ceny

s cílem pomalu ustupovat. Rádi vyjednávají a obchodování je pro ně jistá citová záležitost. Rádi vidí partnera odcházet ve víře, že se jim podařilo uzavřít výhodný obchod, i když pro samotného pákistánského obchodníka byl obchod mnohem výhodnější. Součástí jednání nebývají ovšem projevy zlostí, rozčilování se, nátlak či nastavení časových limitů. Podle jejich názoru zloba do jednání nepatří. Celkové selhání ale nenechávají bez povšimnutí, reference hrají v Pákistánu velkou roli, a pokud postižená firma vypustí do oběhu referenci negativní, způsobí to kolikrát dané společnosti mnohem větší újmu, než byla částka, kterou společnost měla zaplatit firmě postižené.

Mezi další taktiky patří vystupňování situace na poslední chvíli. Jelikož pákistánští obchodníci rádi kličkují a překvapují novými návrhy, není překvapením, že i v poslední chvíli před uzavřením smlouvy, představí návrh jiný, pozměněný. Bývá zvykem, že z důvodu dobré znalosti anglického jazyka obou obchodních partnerů, se jednání neúčastní tlumočník. To dává prostor k taktice, při které jedna strana může předstírat neporozumění či zpětně vzít rozhodnutí z důvodu, že správně nepochopila dohodu.

Témata k rozhovoru

Během rozhovoru je důležité vyhnout se některým tématům, která mohou být choulostivá či by mohla partnera urazit. Neměly by se probírat soukromé věci, týkající se dětí, manželky, platu nebo sexu. Rovněž je lepší vyhnout se rozhovoru o vztazích Pákistánu s Indií a Izraelem nebo také kritice místní politiky. Naopak mezi vhodná témata můžeme zařadit počasí, cestování nebo také kulturu. Rozhovor mezi obchodními partnery většinou začíná otázkou, jaká byla cesta, zda je v pořádku ubytování, které místní pro cizince zařídil, zda se dobře vyspal a zda služby hotelu odpovídají jeho požadavkům. Pákistánci mají přátelskou povahu, rádi se zasmějí a rádi si vyslechnou i vtipy, což ovšem závisí na tom, jaký mají obchodní partneři mezi sebou vztah. Pokud obchodního partnera známe a víme, co si před ním můžeme dovolit, pak je vše v pořádku. Kamenem úrazu ovšem může být odlišný humor národů, který odráží jak jejich přístupy a problémy, tak i vzájemné vztahy jak uvnitř národa, tak k národům jiným. Proto se ne všichni vždy zasmějí tomu, co připadá vtipné nám, a stane se, že některé věci za zábavné nepokládají, ba je považují za urážející. Vtipy by se rozhodně neměly týkat výše uvedených nevhodných témat k rozhovoru.

Neverbální komunikace

Při obchodním jednání je normální, že Pákistánci téměř nikdy nejdou přímo k věci a rádi velmi dlouho vyjednávají, než jsou opravdu spokojeni s výsledkem. Přístup „přímo k obchodu“, jak je uváděno v některých publikacích, tedy nevystihuje způsob, jakým jsou jednání vedena v místním prostředí. Měli bychom počítat s delším trváním a vymezit si určitou časovou rezervu. Během jednání si lze všimnout jejich velmi výrazné gestikulace, kterou doplňují svou řečí. Důležité je uvědomit si, jaké informace svými gesty naznačují, a také to, že pohyby rukou při rozhovoru jsou pro ně naprosto přirozené. Stejně výrazná jako gestikulace rukou je i mimika v obličeji a pohyb očí. Do těch se většinou ne dívají přímo nebo po delší dobu, a protože jejich pohyb je při hovoru tak rychlý jako pohyb rukou, není k tomu ani příležitost. Co se týká interpersonální vzdálenosti, Pákistánci mají ve zvyku si udržovat jistý odstup. Během schůzky je fyzický kontakt pouze na začátku a konci jednání, kdy si obchodní partneři potřesou rukou. Stejně jako při pozdravu není běžné poplácávání po zádech či jiný podobný kontakt. Oční kontakt je důležité během konverzace udržovat, avšak výjimkou je upřený pohled. Ženy se očním kontaktu zásadně vyhýbají.

4.5 Doporučení

Pákistán má tropické a především vnitrozemské subtropické klima, které charakterizují horká léta a mírné zimy. Pákistán je proto nejlepší navštívit mezi říjnem a dubnem, abychom se vyhnuli jak monzunovým deštům, tak opravdu vysokým teplotám. Velké rozdíly v teplotách jsou také mezi dnem a nocí.

Obyvatelé Pákistánu jsou velmi přátelští lidé, pro něž má rodina velký význam stejně jako přátelé, kterým v případě potřeby kdykoli pomohou. Individualismus, přílišná touha po soukromí, snaha hromadění hmotného statku je jim cizí a je nahrazena týmovým duchem, otevřeností, duchovními a náboženskými hodnotami. Cizí jim je i přílišná upjatost co se času týče, z našeho pohledu nám jejich přístup může připadat laxní, ačkoliv od obchodního partnera očekávají přesnost a dochvilnost. Náboženství je u obyvatel Pákistánu běžnou součástí jejich života a to by mělo být všemi návštěvníky respektováno. Před vycestováním do této země je vhodné informovat se o místních zvycích a kulturních odlišnostech, aby se předešlo případným nedorozuměním a nepřijemnostem.

4.6 Státní svátky

Pracovní doba je odlišná pro banky, obchody a státní instituce. Banky fungují od 9. do 17. hodin. Některé obchody otevírají až v 10 hodin, většina má ale otevírací dobu od 11 do 23 či 24 hodin. Banky a kanceláře jsou otevřené každý den kromě pátku, kdy je otevřeno pouze do 12 hodin, a také vyjma neděle, kdy je volno celý den. Sobota je běžným pracovním dnem a pátek je brán za den pracovního klidu.

Mezi dny pracovního klidu patří níže uvedené oficiální státní svátky: Den Kašmíru (5. 2.), Národní den Pákistánu (23. 3.), Labour Day (1. 5.), Den nezávislosti (14. 8.), Den Obrany (6. 9.), památka úmrtí zakladatele Pákistánu Káid-e Azam (11. 9.), Ikbálův den (9. 11.), památka narození Káid-e Azam/svátek vánoční (25. 12.). Pro banky jsou dny pracovního klidu i 1. 7. a 31. 12. Kromě těchto oficiálních státních svátků se slaví také důležité náboženské svátky závislé na islámském lunárním kalendáři. Mezi tyto svátky patří svátek na památku Abrahámovy oběti

„Ídul-azhá,“ desátý den měsíce muharramu slavený šiity jako den Husajnovy smrti „Ášúra,“ patnáctá noc osmého měsíce Shabaanu „Šab-e barát,“ den Muhammadových narození „Míládun-nabí,“ islámský měsíc, během kterého je dodržován půst, zvaný „Ramadán/Ramazán“ a také jeho poslední den „Ídul-fitr.“ Během Ramadánu bývá pracovní doba zkrácena.

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

Pákistán se v roce 2020 v klasifikaci Doing Business od Světové banky umístil na 108. místě ze 190 zemí, což je o 28 pozic více než v roce 2019. Zlepšení v žebříčku je přičiněno z důvodu zlepšení dostupnosti elektřiny a zrychleného vyřízení stavebního povolení. Pákistán je stále více atraktivní destinací pro investory, díky zlepšené bezpečnosti země a vládních investičních pobídek. Pákistán má v plánu ambiciózní reformy poté co zřídil národní sekretariát s premiérem v čele řídicího výboru pro reformy. Na městských a provinčních úrovních byly zřízeny pracovní skupiny pro podnikání se záměrem zlepšit body v klasifikaci Doing Business.

Při vstupu na pákistánský trh nejvíce doporučujeme si vyhledat místního partnera, který českou firmu bude reprezentovat a pomáhat s případnými tendry, obchody atd. Jedná se o nejběžnější přístup vzhledem k místním podmínkám. Ačkoliv se Pákistán více přiklání k nalákání zahraničních investorů, stále existují různé překážky.

Distribuční a prodejní kanály lze označit za standardní, obvyklé v jakékoliv tržní ekonomice pro daný druh zboží. Příznačný je vysoký počet transakcí uskutečněných prostřednictvím tzv. indentorů (provizních agentů). Najít výkonného partnera je nesnadné - doporučuje se kontaktovat některou z obchodních komor, či subjekt, který již na trhu působí.

ZÚ Islámábád doporučuje postupovat při výběru obchodního partnera na pákistánské straně velmi pečlivě a vybranou firmu si dobře prověřit. Pákistánské firmy, i řádně registrované, často využívají předstíraných obchodních aktivit k ilegální migraci do Evropy.

Do Pákistánu se lze vydat cestou podnikatelské mise ve spolupráci s Velvyslanectvím ČR v Islámábádu v rámci proexportního projektu pro podporu ekonomické diplomacie (PROPED), který především může sloužit k otevření dveří českým výrobcům na pákistánský trh. Pákistánští představitelé z vládních či obchodních sfér kladou velký důraz na oficiální záštitu české delegace velvyslanectvím.

Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Pákistánský zahraniční obchod je téměř plně liberalizován; u pákistánských vývozců i dovozců se vyžaduje pouze registrace. Dovozy jsou mírně omezeny existencí Restricted List a Negative List, což jsou nepříliš obsažné seznamy položek, u nichž se vyžaduje splnění některých podmínek (Restricted) či jejichž dovoz je zcela zakázán (Negative).

Celní tarify byly v posledních letech zredukovány, i tak jsou ovšem zásadně vyšší než v Evropě. Současné sazby činí 0%, 3%, 11 %, 16 %, 20 % či 35 % maximálně, které se týká převážně automobilového průmyslu. Zatímco sazby pro automobily byly zredukovány z 75-125 % na 35 %, komponenty pro výrobu silnějších vozů nad 800cc se pohybují od 50-100 %.

Alkoholické nápoje jsou v současném tarifním režimu 2020-2021 se sazbou až na 90 %. V praxi mohou při dovozních procedurách vzniknout dosti velká zdražení. Speciální zatížení bylo zavedeno také od poloviny roku luxusní zboží. V roce 2018, stejně jako v první polovině roku 2019 vláda přijala různá netarifní opatření, která snižují dovoz produktů do Pákistánu. Příkladem může být omezení dovozu potravin skrze úpravu etiket a zavedení Halal povinnosti pro dovážené potraviny, omezení platebních instrumentů při dovozu zboží apod. Cílem je především nastartovat výrobu v Pákistánu. Mnoho projektů se v Pákistánu realizuje výlučně formou bilaterálních dohod bez výběrových řízení na dodavatele. Z dalších netarifních opatření lze zmínit zákaz výstavby nových cukrovarů a cementáren s dováženými technologiemi. V roce 2019 vláda snížila, ne-li uvolnila sazby na dovoz mnoha strojírenských produktů za účelem výstavby továren či pro podporu zemědělství.

Důležité právní normy a předpisy

Právní normy, předpisy a nařízení naleznete na následujícím odkaze: <https://www.secp.gov.pk/laws/ordinances/> Hlavním dokumentem je Companies Ordinance 1984.

Důležité odkazy k investičním příležitostem

Board of Investment (agentura pro investice): <https://invest.gov.pk/>

Pákistánská iniciativa pro modernizaci předpisů: <https://business.gov.pk/>

Vyhlášené tendry v Pákistánu: <https://www.tendersinfo.com/global-pakistan-tenders.php>

Ostatní užitečné odkazy: <http://www.privatisation.gov.pk/>, <https://www.secp.gov.pk/>, <http://www.finance.gov.pk/>

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Pákistán podporuje přímé investice, stejně jako joint-ventures, které umožňují transfer technologií, proto je jednodušší získat povolení k činnosti pro tyto podniky, ve spolupráci s agentem/distributorem nebo partnerskou společností (např. na základě smlouvy o zastupování nebo joint-venture). Vznik společného podniku má zvláštní právní úpravu. Hlavní formy podnikání upravuje obchodní zákoník (The Companies Ordinance, 1984; Companies Act, 2017). Zahraniční firma si musí zaregistrovat dceřinou společnost přes Securities and Exchange Commission of Pakistan (SECP: <https://www.secp.gov.pk/>).

- Tři nebo více fyzických osob mohou založit veřejnou obchodní společnost
- Dvě nebo více fyzických osob mohou založit soukromou obchodní společnost
- Jedna fyzická osoba může založit jednočlennou společnost

Je možné založit s.r.o., neziskovou společnost, nebo společnost s neomezeným ručením.

Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace

Žádost se předkládá Ministerstvu vnitřně prostřednictvím Board of Investment. K žádosti se připojuje: firemní dopis, podrobně popisující zamýšlenou činnost, platné pobytové vízum, policejní registrace k pobytu, pracovní povolení Poplatek za zřízení společnosti offline činí 50,000 PKR (necelých 7,000 Kč); online zřízení činí poloviční poplatek 25,000 PKR.

Hlavní kanceláře pro registraci firem:

Karáčí

Company Registration Office, 4th Floor, State Life Building No.2, Karachi. Phone: 021-99213272, Fax 021-99213279 Email: crokarachi@secp.gov.pk

Láhaur

Company Registration Office, 3rd & 4th Floors, Associated House, 7-Egerton Road, Lahore. Phone: 042- 99200274, Fax 042-99202044 Email: crolahore@secp.gov.pk

Islámábád

Company Registration Office, State Life Building, 7-Blue Area, Islamabad Phone: 051-9208740, Fax 051-9206893 Email: croislamabad@secp.gov.pk

5.3 Marketing a komunikace

Aplikují se všechny běžné způsoby včetně Internetu. Instituce, které umožňuje a zprostředkuje kontakty pákistánských producentů a obchodníků s cizinou, je Trade Development Authority of Pakistan (TDAP) s hlavním sídlem v Karáčí. Předseda v čele TDAP má hodnost ministra vlády. Kvůli ekonomické krizi se pákistánský trh uzavírá dovozu zahraničních výrobků, které jsou pro něj drahé. Zároveň dochází ze strany vlády k zavádění restriktivních opatření proti dovozu různých výrobků (potraviny, ojetá auta atd.). Pákistánští vývozci i dovozci musí mít registraci. Vstup na pákistánský trh je nutné podpořit vhodnou marketingovou kampaní a osobní účastí na jednáních s potenciálními

partnery. Dřívější velmi dobré povědomí o českém, resp. československém zboží pomáhá i nyní evokovat zájem pákistánských dovozců o širokou škálu nabízených českých výrobků a technologií. Kromě účasti v tendrech a v investičních projektech je velmi přínosnou i prezentace na veletrzích, a to zejména v obchodním centru země v Karáčí.

Dále je účinné se zapojit do projektů české rozvojové spolupráce s místním realizátorem, pokud česká firma má zájem vstoupit na trh, dlouhodobě se český produkt může tímto způsobem zviditelnit. Zejména pokud je projekt realizován ve spolupráci s již etablovanými českými značkami např. Baťa, jejich obchody lze spatřit téměř v každém větším městě v Pákistánu.

Nový nástroj ekonomické diplomacie ve formě projektu pro podporu ekonomických aktivit (PROPEA) slouží k navázání dlouhodobější spolupráce s místní (zejména právníčkou) firmou, která za menší poplatek (z velké většiny proplacen z rozpočtu PROPEA) podnikne marketingové kroky pro neúčinnější a nevhodnější kampaň pro danou českou firmu.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Pákistán je členem WIPO (World Intellectual Property Organization) a signatářem tří mezinárodních úmluv:

- WIPO Convention (1977)
- Berne Convention (1948, Literary and Artistic Works)
- Paris Convention (2004, Industrial Property)

Pákistán se v únoru 2021 formálně stal 108. členem Madridského Protokolu Světové organizace duševního vlastnictví. Tento systém ochrany známek a duševního vlastnictví platí ve 124 zemích a majitelům značek usnadňuje a zefektivňuje ochranu na exportních trzích. Českým exportérům to umožní na mezinárodní úrovni vymáhat poškození svých značek na pákistánském trhu v případě, že dojde k poškození duševního vlastnictví.

Pákistán přesto nadále výrazně zaostává ve všeobecném světovém trendu, co se týče přijetí dalších zásadních mezinárodních úmluv v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví. Pákistán patří mezi přední země, kde ve velkém měřítku dochází k zásadnímu porušování práv duševního vlastnictví. V zemi se produkuje velké množství pirátských kopií filmů, hudby, softwaru a kopií značkového oblečení, bot, kosmetiky, outdoorového vybavení, hodinek, atd.

Dlouhodobá kritika tohoto zhoršujícího se stavu a tlak mezinárodního společenství a předních světových organizací monitorujících porušování práv duševního vlastnictví (IFPI - International Federation of the Phonographic Industry a USTR - United States Trade Representative) vyústily v několik administrativních kroků ze strany pákistánské vlády:

- založení státního úřadu IPO (Intellectual Property Organisation), který ústředně koordinuje snahy o zlepšení situace v oblasti duševního vlastnictví
- posílení policejních pravomocí v aktivitách zaměřených na potírání pirátství
- posílení a rozšíření aktivit pákistánské celní správy

I přes tyto pozitivní kroky zůstává situace v oblasti dodržování a ochrany práv duševního vlastnictví a jejich povědomí velmi špatná.

5.5 Trh veřejných zakázek

V současné době se pákistánská vláda snaží zvýšit atraktivitu země pro soukromý sektor. V žebříčku Světové banky pro kvalitní infrastrukturu poskočil Pákistán z 58. místa na 13. pozici.

Veřejné zakázky jsou zadávány formou tendrů. Tendry jsou vypisovány úřadem, nebo státní firmou, která má danou oblast na starosti, a tyto informace zveřejňuje na svých webových stránkách. Velké tendry jsou vypisovány především pro společnosti vlastněné státem, který má působit jako garant. Pokud se ZÚ Islámábád dozví o tendru, zadává ho do systému SINPRO a zároveň informuje relevantní instituce v ČR. Podle místní legislativy nemůže ZÚ tendrové materiály pro jednotlivé firmy zakoupit. Nezbytné je, aby měl český účastník tendru místního prostředníka.

V případě státních zakázek je třeba počítat s řadou byrokratických podmínek, které je třeba splnit. Nejprve musí být firma zavedena na seznamu vhodných dodavatelů a doložit firemní dokumenty podle požadavku zákazníka.

Sektory způsobilé pro režim PPP zahrnují: doprava a logistika; MHD; služby místní správy; energetické projekty; projekty cestovního ruchu;

průmyslové projekty; zavlažovací projekty; a sociální infrastruktura.

Příslušné informace o projektech, a vypsání tendrech lze nalézt zde: <https://www.ppra.org.pk/> <https://www.pppa.gov.pk/> na federální úrovni, či <https://ppp.punjab.gov.pk/> v provincii Paňdžábu.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Platební a dodací podmínky při dodávce zboží je povinnost smluvních stran určena obchodními doložkami INCOTERMS 2000, ze kterých se nejčastěji využívá doložek FOB, kdy na kupujícího přecházejí rizika a náklady při dodání na palubu lodi, do té doby hradí veškeré náklady prodávající, a to včetně jakýchkoli poplatků či daní, a CFR, kdy na kupujícího přecházejí rizika a náklady až v ujednaném místě určení. Při platebním styku s pákistánskými obchodními partnery jsou využívány celosvětově uznávané platební podmínky a nejčastěji bývá platba prováděna přes neodvolatelný dokumentární akreditiv. Při obchodních stycích s Českou republikou nejsou příliš využívány pákistánské banky, platební styk probíhá prostřednictvím téměř všech evropských či českých bank.

Řešení obchodních sporů

Standardní řešení obchodních sporů probíhá podle právního řádu odvozeného od právního systému Velké Británie. Nelze-li se sporu vyhnout perfektním smluvním zajištěním, doporučuje se rozhodně mít v kontraktu právo ČR příp. Velké Británie a řešení sporu mimo Pákistán. V rámci Trade Development Authority of Pakistan (TDAP) existuje mechanismus na řešení obchodních sporů mezi zahraničními a pákistánskými subjekty. ZÚ Islámábád nemá doposud žádné zkušenosti s tímto mechanismem. Soudní systém funguje v Pákistánu byrokraticky a řešení sporů je před soudy zdlouhavé.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Doklady a víza

Při cestě do Pákistánu musí mít cestující u sebe:

- cestovní pas, který má platnost nejméně šest měsíců při podání žádosti
- platné pákistánské vízum
- finanční prostředky na celou dobu pobytu nebo doklad prokazující zajištění nákladů spojených s pobytem v Pákistánu
- doklad o cestovním zdravotním pojištění na území Pákistánu

Občané ČR, kteří chtějí vycestovat do Pákistánu, musí zažádat o vízum v Praze na zastupitelském úřadě Pákistánu. Podle pokynů pákistánské vlády od 1. ledna 2021 bude možné vyřizovat žádosti o vízum pouze prostřednictvím pákistánské online vízového systému. S podrobnějšími informacemi o novém systému se lze seznámit zde: <https://visa.nadra.gov.pk/>

Za poplatek si mohou vyřídit buď jednovstupové vízum trvající 3 měsíce za 35 USD, nebo více vstupové trvající jeden rok, stojí 52,5 USD. Vízum platí v celém Pákistánu až na výjimky, které tvoří pohraniční a vojenské oblasti, oblasti v nadmořské výšce 6000 metrů a více a také oblast pákistánsko-afghánské hranice. Obchodníci mohou získat vízum až na dobu tří let za 200 USD. Pokud není zbylí, je možné si vízum obstarat i přímo na hranici na základě předepsaných dokumentů. Bez víz mohou na území Pákistánu držitelé služebních a diplomatických pasů, až po dobu 90 dnů. Tato doba se za jistých podmínek dá prodloužit. Na regionálním pasovém úřadě lze získat další prodloužení víza, maximálně o další 3 měsíce. Obchodníci a investoři, kteří přinesou do Pákistánu „značné investice“, mohou získat vícenásobná víza na dobu až 3 roky. Regionální pasové úřady po předložení obchodních dokladů prodlouží vízum až o jeden rok. Víza platí po celém území Pákistánu.

Čeští obchodníci a investoři mohou získat vízum s platností jeden měsíc přímo na hranici (VOA - Visa on Arrival) po předložení následujících dokumentů: doporučení české obchodní komory, zvací dopis pákistánské obchodní společnosti potvrzený příslušnou pákistánskou obchodní asociací a doporučující dopis zastupitelského úřadu ČR. Dle informací ZÚ Islámábád tuto možnost zatím žádný český podnikatel nevyužil, a proto ZÚ Islámábád nemá zkušenosti se skutečnou praxí udělování vstupních víz na pákistánských letištích. Další informace k vízové politice Pákistánu viz webové stránky MV: www.interior.gov.pk

Regionální pasové úřady se nacházejí v těchto městech: Islámábád, Rávalpindí, Mírpúr, Muzaffarábád, Láhaur, Multán, Faisalábád, Sialkot, Gudžrát, Gudžránvala, Sargódha, Bahaválpúr, D.G. Chán, Pěšávar, Kóhat, D.I. Chán, Svát, Abbotábád, Sádri Karáčí, Nazímábád Karáčí, Hajderábád, Sukkúr, Larkána, Kvéta, Zhob.

Doprava a cestování po Pákistánu

K cestám do některých pohraničních, vojenských a vysokohorských oblastí je navíc vyžadováno zvláštní povolení. Platí zákaz pohybu v okruhu 30 mil od afgánsko-pákistánské hranice. Země je pro cizince rozdělena na „open areas“ kde se mohou turisté pohybovat bez problémů. Pro návštěvu „prohibited areas“ je třeba žádat o povolení vstupu pákistánské Ministerstvo vnitra. V případě pracovního pobytu v Pákistánu se čeští občané mohou pohybovat v těch oblastech, pro které získá jejich partnerská nebo zaměstnavatelská organizace povolení vstupu. Popřípadě může pro české podnikatele být nápomocno Velvyslanectví ČR v Islámábádu a zažádá Ministerstvo zahraničních věcí Pákistánu o No Objection Certificate (NOC) pro účely pracovní cesty do Pákistánu.

Cestování do Pákistánu je spojeno s určitými zdravotními riziky. Doporučuje se absolvovat některá očkování podle délky pobytu a navštívených míst. Doporučuje se konzumovat potravu pouze dobře tepelně opracovanou, nebo takovou, kterou lze oloupat. Vodu pít výhradně balenou nebo důkladně převařenou, nestravovat se v levném občerstvení.

Upozorňujeme všechny cestovatele do Pákistánu, že na základě doporučení Světové zdravotnické organizace (WHO) v Pákistánu vstoupila v platnost povinnost pro všechny cestovatele pobývající v zemi déle než 4 týdny, prokázat se při odletu ze země mezinárodním očkovacím průkazem s platným očkováním proti dětské obrně (polio). Očkování musí být provedeno nejméně 4 týdny před odletem ze země, ale zároveň nesmí být starší než 12 měsíců před dnem odletu. Cestovatelé, kteří při odletu nepředloží certifikát o provedeném očkování, budou naočkováni přímo na letišti. Pro bližší informace ohledně očkování proti dětské obrně (polio) při cestách do Pákistánu doporučujeme kontaktovat svého lékaře. Doporučení WHO viz: WHO emergency recommendations.

Při vstupu do Pákistánu není požadován HIV Free Certificate. Pokud však cestovatel přichází z teritoria zasaženého epidemií, musí předložit doklad o bezinfekčnosti vystavený v zemi výjezdu. V některých oblastech země hrozí výskyt malárie a horečky dengue. Z nebezpečných zvířat je možné v přírodě narazit na hady. Vývoz a dovoz domácích zvířat podléhá povolení Wild Life Department, Ministry of Food and Livestock a celních orgánů.

V případě nutné pracovní cesty doporučujeme při cestování do Pákistánu zachovávat zvýšenou opatrnost. Doporučujeme důkladně se seznámit s místní bezpečnostní situací, vyvarovat se větších shromáždění a pohybu v blízkosti vojenských a policejních jednotek. Doporučujeme dodržovat přísně místní zvyklosti ohledně odívání (muži dlouhé kalhoty, ženy legíny, nebo dlouhé kalhoty a přes boky sukni, nebo plášť), zákazu požívání alkoholu na veřejnosti. Doporučujeme před příjezdem kontaktovat ZÚ Islámábád, informovat se na aktuální bezpečnostní situaci a seznámit pracovníky ZÚ Islámábád s plánem pobytu. Doporučujeme provést dobrovolnou registraci pomocí internetové aplikace MZV DROZD. ZÚ Islámábád varuje před cestami do kmenových území (FATA, KP, hranice Pákistán Afghánistán) a do provincie Balúčistán.

V Pákistánu se jezdí po levé straně. Silniční podmínky a jízdní normy v Pákistánu mohou být náročné. Vozidla jsou často ve špatném stavu a lze je občas zastihnout v protisměru. Pro svou bezpečnost je třeba být obezřetný, trpělivý a dávat extra pozor na couvání a neočekávané zatáčení. Na místě nehody se mohou rychle shromáždit davy lidí a je doporučeno jej ignorovat a jet dál. V případě nehody okamžitě zavolejte policii a popř. nouzovou linku ZÚ a zachovejte klid. Podle pákistánských zákonů není pojištění vozidel povinné.

Pokud máte v Pákistánu obchodního partnera, ten vám nabídne a zajistí dopravu po celou dobu pobytu v Pákistánu. Pokud se vydáte do země poprvé na obchodní jednání, je také možné si pronajmout vozidlo od mezinárodně uznávaných půjčoven aut typu Hertz či Avis. Ceny se mohou lišit. Normální auto v podobě Toyota Corolla může stát od 5,000-8,000 PKR (700-1000 Kč na den), SUV či jeep stojí kolem 1300-1600 Kč na den, a větší minibusy, minivany od 2000-3500 Kč.

Spojení mezi letištěm/nádražím a ZÚ/centrem města/info k MHD

Zastupitelský úřad se nachází v centru hlavního města a je od letiště vzdálen cca 25 km, cesta trvá přibližně půl hodiny. Hromadná doprava v evropském pojetí zde neexistuje, jedinou možností přepravy je taxi. Orientačním bodem je obchodní centrum v sektoru F/6.

Ubytování

Obecně jsou doporučeny hotely mezinárodní kvality typu Marriott, Serena, Movenpick, Ramada, Avari, Pearl Continental, Sheraton, či Excelsior.

Co se týče kouření, současný trend ve vyspělých zemích vede k omezení kouření na veřejnosti, není tomu tak ale v Pákistánu. K omezování kouření se zde nesměřuje záměrně, avšak dodržují se jistá nepsaná pravidla. V restauracích bývá prostor společný jak pro kuřáky tak i nekuřáky, v některých restauracích je místo vyhrazené pro kuřáky. Většina lidí ovšem respektuje všechny okolo a nekouří v době, kdy chodí nejvíce lidí na oběd, nebo kouří až po jídle, resp. po dezertu. V rodině panuje vzhledem ke kouření respekt ke staršímu v tom smyslu, že mladší nekouří před starším.

Cizinci musí mít neustále na paměti, že Pákistán je země muslimská a je nutno respektovat jejich zvyklosti a víru. Jedním z takových pravidel je proces předcházející modlitbám v mešitě. Před vstupem do mešity je povinnost se vždy zout. Poté je pravidlem se umýt, což je již součástí modlitby, a až poté se přechází k modlitbě. Mešity nejsou uzavřené pro cizince, ti si ale musí před vstupem rovněž vyzout boty, a pokud se hodlají modlit, tak i umýt bez výjimky. Cizinci si mohou projít a prohlédnout mešitu, podívat se na průběh modliteb, pouze je přísně zakázáno fotit.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Čeští občané pracující v Pákistánu jsou zaměstnáváni hlavně zahraničními firmami na základě kontraktu. Podmínky pro zaměstnání jsou podobné britskému právnímu systému, který byl do pákistánské legislativy převzat a částečně upraven. Je nutno splnit vízové povinnosti. Povolení k zaměstnání lze získat na Board of Investment; pracovní povolení je vydáváno na základě doporučení Board of Investment a vyjádření Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva vnitra v Pákistánu. Proces je to poměrně zdlouhavý a administrativně náročný.

Zahraniční zaměstnanci s pracovním povolením si mohou otevřít účet ve většině bank v Pákistánu. Je zapotřebí platný občanský průkaz. Banka může mít další požadavky v závislosti na vašem pobytu, typu účtu, podnikání či zdroji příjmů.

Ve zdravotnictví funguje systém státních a soukromých zdravotnických zařízení, včetně charitativních (jak muslimských, tak i křesťanských). Nedostatečná úroveň zdravotní péče je na venkově. Neodkladná zdravotní péče je poskytována v zásadě zdarma, její kvalita je však sporná. Placená zdravotní péče na soukromých klinikách je na relativně dobré úrovni. V kvalitních zařízeních musí český pacient počítat s náklady vyššími než v Česku a s přímými platbami. V zemi jsou uplatňována opatření na kontrolu endemických chorob. V posledních letech však roste počet případů onemocnění některými vážnými chorobami, jako malárie, meningitida, TBC, vzteklna a tyfus. Lékárny jsou dostupné a některé otevřené 24/7, zejména ve městech a nemocnicích.

5.9 Veletrhy a akce

Kvůli koronavirové krizi byla většina větších akcí a veletrhů zrušena pro rok 2021. V následujícím přehledu jsou uvedeny nejzajímavější veletrhy, které se budou konat v druhé polovině roku 2021 a v roce 2022 v Pákistánu. Odvětvová zaměření doporučovaných veletrhů odpovídají pravidelně aktualizované mapě globálních oborových příležitostí, která pro Pákistán identifikuje jako nejperspektivnější obory stavební průmysl, energetický průmysl (výstavba energetických bloků, instalace paroplynových zařízení), chemický průmysl, ICT a strojírenský průmysl (modernizace výrobní základny), a modernizaci infrastruktury (výstavba silnic a dálnic, dopravního a železničního spojení, modernizace telematických systémů), obranný průmysl (modernizace ozbrojených sil a bezpečnostních složek), textilní a obuvnický průmysl (modernizace výrobní základny) a v neposlední řadě zemědělství a potravinářství (velký exportní potenciál v tomto segmentu mají mléčné výrobky, hlavně syrovátka a sušené mléko, dále obilí, pohanka, mouka, potravinářské tuky a kyselina octová).

Účast firem na specializovaných mezinárodních a regionálních výstavách a veletrzích je efektivním nástrojem k propagaci a navázání obchodních kontaktů.

Významné výstavy a veletrhy v Pákistánu v letech 2021/2022:

- ITCN Expo (ICT): září. 21.-23., 2021, Karáčí
- PHARMA ASIA (farmaceutický průmysl): září 28.-30., 2021, Karáčí
- Energy Pakistan (energetický průmysl): říjen 1.-3., 2021, Láhaur
- SOLAR & WINDTECH ASIA (obnovitelné zdroje): říjen 29.-31., 2021, Láhaur
- International Trade & Industry Fair (obchodní expo): listopad 16.-18., Karáčí
- CEPEC - CONSTRUCTION EXPO (stavebnictví): prosinec 18.-20., 2021, Karáčí
- Color & Chem Expo (chemický průmysl): březen 19.-20. 2022, Láhaur
- Digital Textile Printing Industry Expo (textilní průmysl): březen 19.-20., 2022, Láhaur
- Textile Asia (textilní průmysl): březen 26.-28., 2022, Karáčí
- IDEAS 2022 (obrný průmysl): listopad 2022, Karáčí

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky, Islámábád

Embassy of the Czech Republic, Islamabad

Působnost velvyslanectví: Pákistán

Adresa: Street 27; House 49; F 6/2, Islamabad; Pakistan

Telefon: ústředna: 0092-51-2274304 (9:00–17:00) sekretariát ZÚ 0092-51-2276849 (9:00–17:00) v mimopracovní době a v naléhavých případech 0092-300-8566092

Fax: 0092-51 2825327

E-mail: islamabad@embassy.mzv.cz; commerce_islamabad@mzv.cz

Web: www.mzv.cz/islamabad

Honorární konzulové:

Honorární konzulát v Karáčí pro provincii Sindh a Balúčistán

Honorární konzul: Mohammad Ahmed ANSARI

Adresa: 6-B, 15 South Street, Defence Housing Authority, Phase 2, Karachi

Mobile: +92 333 2378 144

Fax: +92-21-3583 2894 ; +92-21- 3586 2285

Telefon: +92-21-3587 0458; +92-21- 3583 1204/205

E-mail: karachi@honorary.mzv.cz

Úřední hodiny: pondělí - pátek ; 10.30 - 13.30

Honorární konzulát Láhauru pro provincii Paňdžáb

Honorární konzul: Kamal MONNOO

Adresa: 87/P, Gulberg-2, Lahore

Telefon: +92-42-111 850 850

Fax: +92-42-3571 8206

Mobile: +92-333-6544445

E-mail: lahore@honorary.mzv.cz

Honorární konzulát Pešávar pro provincii Chajbár Pachtúnchvá

Honorární konzul: Assad Saifullah KHAN

Adresa: No. 1, Old Michni Lane, Peshawar Cantt., Peshawar

Telefon: +92915270025

Fax: +92915274378

Mobil: +923005305009

E-mail: peshawar@honorary.mzv.cz

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

- Záchranka, ambulance 15, 1122, 051-2275713, 051-2827844
- Policie Islámábád 15, 051-9107611, 051-9203333
- Dopravní policie 1951, 130 • Požárníci 16, 1122
- Odstraňování bomb 15
- Informace o letovém spojení 114
- Informace o dopravní situaci 117
- Shifa International Hospital - nemocnice pro cizince 051-8463666, 051-8463055, 051-8463000
- Dětská nemocnice 051-9261170-79
- Vojenská nemocnice 051-561116
- Elektřina - zákaznický servis 051-9217579-80
- Plyn - zákaznický servis - plyn 1199
- Motorway - dálniční pohotovost - 130

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Vládní instituce:

- Vláda Pákistánské islámské republiky www.pakistan.gov.pk
- Engineering Development Board www.engineeringpakistan.com
- Státní televize PTV www.ptv.com.pk
- Státní rozhlas www.radio.gov.pk
- TDAP - Trade Development Authority of Pakistan www.tdap.gov.pk
- Board of Investment www.pakboi.gov.pk
- Státní banka Pákistánu <http://www.sbp.org.pk>

Tisk:

- Dawn www.dawn.com

- The News www.jang-group.com
- The Nation www.nation.com.pk
- The Business Recorder www.brecorder.com
- The Frontier Post www.frontierpost.com.pk

Stránky Evropské unie v Pákistánu: https://eeas.europa.eu/delegations/pakistan_en